

**SPMN
2024
10**

A. HODNOTENIE NÁVRHOV ZO SEPTEMBROVEJ SCHÔDZE NRSR

Vládny návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení. Vládny návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 138/2019 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch. Vládny návrh zákona o vzdelávaní dospelých – druhé čítanie

ČPT: 400, 401, 402

doručený 23.08.2024

Odporúčanie: podporiť
NRSR: prešiel I. čítaním

Návrh poslancov Národnej rady Slovenskej republiky Rudolfa HULIAKA, Dagmar KRAMPLOVEJ, Andreja DANKA a Adama LUČANSKÉHO na vydanie zákona, ktorým sa dopĺňa zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) – prvé čítanie

ČPT: 454

doručený 23.08.2024

Odporúčanie: nepodporiť
NRSR: pred I. čítaním, pridelené výborom

Návrh poslancov HULIAKA, KRAMPLOVEJ, GARAJA a LUČANSKÉHO na vydanie zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 213/1997 Z. z. o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby - druhé čítanie

ČPT: 245

doručený 27.3.2024

Odporúčanie: nepodporiť
NRSR: prešiel I. čítaním

Návrh skupiny poslancov Národnej rady Slovenskej republiky na vydanie zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 138/2017 Z. z. o Fonde na podporu kultúry národnostných menšín - druhé čítanie

ČPT: 155

doručený 10.1.2024

Odporúčanie: podporiť
NRSR: schválený

Návrh poslancov Národnej rady Slovenskej republiky Lucie PLAVÁKOVEJ, Zuzany ŠTEVULOVEJ a Tomáša HELLEBRANDTA na vydanie zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov - prvé čítanie

ČPT: 160

doručený 12.1.2024

Odporúčanie: podporiť
NRSR: pred I. čítaním

Návrh skupiny poslancov Národnej rady Slovenskej republiky na vydanie zákona, ktorým sa mení zákon č. 600/2003 Z. z. o prídavku na dieťa a o zmene a doplnení zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov - prvé čítanie

ČPT: 252

doručený 27.3.2024

Odporúčanie: podporiť
NRSR: pred I. čítaním

Návrh poslancov Národnej rady Slovenskej republiky Ondreja PROSTREDNÍKA, Lucie PLAVÁKOVEJ a Zory JAUROVEJ na vydanie zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 308/1991 Zb. o slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločností – prvé čítanie

ČPT: 393

doručený 20.08.2024

Odporúčanie: podporiť
NRSR: nebude pokračovať v rokovaní o návrhu zákona

Návrh poslankýň Národnej rady Slovenskej republiky Martiny HOLEČKOVEJ a Andrey TURČANOVEJ na vydanie zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) – prvé čítanie

ČPT: 435

doručený 23.08.2024

Odporúčanie: podporiť s úpravami
NRSR: nebude pokračovať v rokovaní o návrhu zákona

Správa o činnosti verejného ochrancu práv za rok 2023

ČPT: 222

doručený 27.3.2024

Odporúčanie: vziať na vedomie
NRSR: prednesené, neprebehlo hlasovanie

B. AKTUÁLNE NÁVRHY ZARADENÉ NA OKTÓBROVÚ SCHÔDZU

1. Vládny návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení. Vládny návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 138/2019 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch. Vládny návrh zákona o vzdelávaní dospelých – druhé čítanie

ČPT: 400, 401, 402

Ide o súvislý balík školských zákonov z dielne ministerstva školstva. V jadre tohto balíka je návrh na prechod na **normatívne financovanie materských škôl**. Zmena sa týka financovania všetkých škôlok na Slovensku, podľa návrh by mali od 1. januára fungovať v podobnej finančnej štruktúre, ako majú dnes základné školy – *per capita* príspevkom za každé dieťa, ktoré chodí do danej škôlky. Vytvára sa tak motivácia pre zriaďovateľov (najmä obce) na to, aby sa snažili dostať do škôlky čo najviac detí, vrátane z vylúčených komunít. Týmto skupinám pomôže aj úprava maximálnej výšky príspevku od rodičov na úhradu výdavkov na materské školy, ktoré budú výrazne znížené a odstupňované regionálne.

Balík obsahuje aj priamu zmenu **definície národnostného školstva**. Ide o vyčistenie terminológie školy s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny, školy v vyučovaní jazyka a triedy s vyučovacím jazykom. Nejde tak o obsahovú zmenu, ale iba o zosúladenie textu zákona s aktuálnou aplikačnou praxou. Zmena ukotví do zákona aj právo na poskytovanie podporného opatrenia v materinskom jazyku detí na národnostných školách.

Jemne sa mení aj **definícia segregácie**. Tá bola v zákone ukotvená v roku 2023, aktuálna zmena iba precizuje pojem aj podľa komunikácie ministerstva školstva s Európskou komisiou. Novela prináša aj zavedenie právne záväzných desegregačných štandardov pre školy a školské zariadenia. Špecifikuje sa aj to, že desegregačné opatrenia sa nemajú iba *prijat*, ale aj *uskutočniť*.

Na úrovni základných škôl je dôležitou zmenou zákonný **zákaz dvojzmennej prevádzky** na školách. Na Slovensku funguje dnes okolo 50 takých škôl, kde deti chodia na turnusy (doobeda, poobede). Fenomén sa týka takmer iba rómskych detí, pričom v niektorých lokalitách to takto funguje už dlhé roky bez nádeje na zmenu. Navrhnutý zákaz dáva obciam povinnosť odstrániť tento stav, pričom na to vedia využiť aj aktuálny infraštruktúrny projekt ministerstva školstva.

Novela pracuje aj s témou **predčasného ukončovania školskej dochádzky**. Ide o tému, ktorá sa týka najmä detí z MRK. Zavádza sa systém včasného varovania pre deti s rizikom predčasného ukončenia školskej dochádzky, bude ho prevádzkovať Výskumný ústav pre detskú psychológiu a patopsychológiu. Malá technická zmena sa týka definície povinnej školskej dochádzky – a to tak, aby dieťa ešte muselo *ukončiť* školský rok, keď dovŕši 16. rok. Dnes totiž sa stáva, že deti odídu zo školy hneď po dovŕšení veku, ešte pred riadnym ukončením študijného programu.

Špeciálne školy sa premenúvajú na „**školy pre žiakov so zdravotným znevýhodnením**“, a v mene školy bude ukotvené, o aký typ znevýhodnenia sa daná škola bude starať. Definuje sa, že do špeciálnych tried už nebudú môcť chodiť deti *iba* kvôli vývine v sociálne znevýhodnenom prostredí. Dôležitá zmena je aj umožnenie nástupu detí zo **špeciálnych škôl na F odbory** stredných odborných škôl. Balík obsahuje zmeny aj v prípade špeciálnych výchovných zariadení (reedukačných centier), ide napríklad o širšie zapojenie zákonného zástupcu či zavedenie pozície školského inšpektora pre tieto zariadenia.

Balík zmien obsahuje aj opatrenia v prospech **inklúzie ukrajinských detí** do vzdelávacieho procesu. Najdôležitejšia zmena je zavedenie povinného vzdelávania pre deti cudzincov na území Slovenska (vrátane ukrajinských detí) a to od školského roku 2025/2026. Do zákonov sa dostali aj viaceré výnimky v prospech ukrajinských žiakov aj ukrajinských učiteľov, ktoré majú facilitovať ich lepšie uplatnenie sa v školskom systéme. Novinkou je aj zavedenie **adaptačných tried**. Vznikajú premenovaním a ľahkým preskupením aktuálne existujúcej inštitúcie špecializovaných tried a to tak, aby mohli byť využité aj v prospech jazykovej adaptácie cudzincov (aktuálne sa využívajú najmä pre deti z MRK).

Pred II. čítaním sa k návrhu pripravili pomerne rozsiahle pozmeňujúce návrhy, ktoré sa týkajú aj menšinovej agendy. Ďalej sa špecifikuje definícia segregácie v súlade s požiadavkami EK. Po diskusii v NRSR sa do návrhu dostala brzda na zneužívanie národnostných škôl na vytvorenie segregovaných škôl - návrh o zaradenie takejto školy budú kontrolovať obaja splnomocnení (pre národnostné menšiny a rómske komunity). Ďalšou zmenou prechádzajú aj adaptačné triedy, kde sa ďalej zatvárajú zadné dvierka na ich zneužitie pre vzdelávanie detí z marginalizovaných komunít.

Hodnotenie: Navrhnutý balík zmien obsahuje niekoľko opatrení, ktoré priamo alebo nepriamo ovplyvňujú vzdelávacie procesy (aj) menšín na Slovensku. Normatívne financovanie materských škôl má šancu pozitívne ovplyvniť predškolskú účasť detí z marginalizovaných skupín obyvateľstva. Mení sa definícia segregácie aj národnostného školstva, pretransformujú sa špecializované triedy, a uplatní sa niekoľko menších, technických zmien smerujúcich k vyššej inkluzivite v školstve. Návrh preto **odporúčame podporiť**.

2. NOVÉ: Návrh poslancov Národnej rady Slovenskej republiky Samuela MIGAL'A, Radomíra ŠALITROŠA a Romana MALATINCA na vydanie zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov a ktorým sa dopĺňa zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele - prvé čítanie

ČPT: 534

Poslanecký návrh sa snaží využiť existujúci princíp možnosti **odpracovať si trest prácou**. Návrh počíta aj s uložením takejto formy sankcie aj v prípade, že páchatel'om priestupku je viacero spoločne konajúcich jednotlivcov. Osobitne venuje pozornosť možnosti odpracovania priestupkov mladistvými.

Na prvý pohľad je to logický zámer, aj vzhľadom na nedávne zmeny v sadzbách trestného zákona. Avšak tento návrh má potenciálne úskalía.

Ako Článok 5 Európskeho dohovoru o ľudských právach zakazuje nútenú alebo povinnú prácu¹ tak aj Ústava SR čl. 18 (1) zakazujú nútenú prácu alebo nútené služby. Výnimku tvorí v čl. 2 písm a) práce ukladané podľa zákona osobám vo výkone trestu odňatia slobody alebo osobám vykonávajúcim iný trest, nahradzujúci trest odňatia slobody. Písmeno e) taktiež explicitne spomína menšie obecné služby ako výnimku. Ústava nepredpokladá ukladanie menších obecných služieb ako formu trestu. Aj z tohto dôvodu existuje zákon 528/2005, ktorý preväzuje spôsob výkonu trestu so zákonom 5/2004 o službách zamestnanosti. Z ustanovení zákona 528/2005 je zrejmé, že **predkladateľ myslel na situáciu uloženého trestu povinnej práce, ktorý bol odsúdenému uložený v trestnom a nie priestupkovom konaní**. Orgánom, ktorý takýto trest ukladá je okresný súd. Naviac je ustanovený systém sprostredkovania práce a prípadnej sankcie za takéto nedodržanie, konkrétne trest odňatia slobody v prípade neodpracovania. Takýto postup sa ale nedá očakávať v prípade administratívneho priestupkového konania.

¹ Výnimkou sú:

- a) práca bežne požadovaná pri výkone trestu uloženého podľa článku 5 tohto dohovoru alebo v čase podmieneného prepustenia z tohto trestu;
- b) služba vojenského charakteru alebo v prípade osôb, ktoré odmietajú vojenskú službu z dôvodov svedomia v krajinách, kde sa také odmietnutie vojenskej služby uznáva, iná služba vyžadovaná namiesto povinnej vojenskej služby;
- c) služba vyžadovaná v prípade núdze alebo pohromy, ktorá ohrozuje život alebo blaho spoločnosti;
- d) práca alebo služba, ktorá tvorí súčasť bežných občianskych povinností.

Návrh zákona taktiež **neukladá povinnosť kontrolovať výkon trestu**. Tá je v prípade zákona 528/2005 pridelená probačnému a mediačnému úradníkovi okresného súdu. Iné orgány štátnej správy, ktoré vedú priestupkové konania, takúto funkciu nepoznajú.

Odhliadnuc od technických problémov sprostredkovania práce na výkon trestu menšími obecnými službami, ktoré dnes spôsobujú, že sa takmer nepoužívajú.² Ďalším problémom je aj **stigmatizácia obecných služieb a tých, ktorí ju vykonávajú**. Stavia nezamestnaných na rovnakú úroveň ako ľudí, ktorí svojim konaním spôsobili nejakú ujmu a vyslúžili si za to trest. To neznamená, že idea odpracovania si priestupku je zlá, ale znamená to že tento spôsob stigmatizuje tých, ktorí vykonávajú takúto prácu, a **v očiach verejnosti nebude možné rozlíšiť, kto si prácou odpracováva trest a kto príspevok na aktivačnú činnosť ako súčasť dávky v hmotnej núdzi**. Svojim spôsobom to teda kriminalizuje nezamestnaných. Je tiež otázne, ako bude fungovať financovania niektorých služieb zamestnanosti zo zdrojov EÚ v prípade, ak títo budú zamestnávaní na projektoch spoločne s ľuďmi, ktorí si majú odpracovať nejaký trest. Aktivačný a motivačný prvok sa tak úplne stráca.

Jednou z možností by bolo vymedzenie, ktoré typy priestupkov je možné odpracovať. Zákon rozlišuje niekoľko rôznych typov (§22 - 50) možných priestupkov. Pričom by bolo vhodné skôr vytvoriť možnosť zhody medzi ukladajúcim orgánom a páchatel'om, napr. v prípade ak páchatel' nie je schopný zaplatiť pokutu. Táto symbolická dobrovoľnosť by tak vylučovala nútené práce ako trest.

Je možné špekulovať, že sa vzhľadom na charakter priestupkov, za ktoré bude udelená povinnosť menších obecných služieb, budú tieto **disproporčne zasahovať najchudobnejšie časti obyvateľstva**, ktorí si nebudú vedieť dovoliť zaplatiť vymeranú pokutu.

Hodnotenie: Návrh v jeho aktuálnej forme **neodporúčame podporiť**. Zákon sa nachádza na nebezpečnej medzi konfliktu s ústavou, ako aj článkom 5 dohovoru EÚ o ĽP. Navyše má potenciálny stigmatizujúci dopad na najchudobnejších a financovanie projektov aktívnych opatrení trhu práce zo zdrojov EÚ.

3. Návrh poslancov Národnej rady Slovenskej republiky Rudolfa HULIAKA, Dagmar KRAMPLOVEJ, Andreja DANKA a Adama LUČANSKÉHO na vydanie zákona, ktorým sa dopĺňa zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) – prvé čítanie

ČPT: 454

² Napr. nie všetky obce vykonávajú malé obecné služby (stojí to peniaze), Arbitrážnosť rozhodnutia môže zasiahnuť najchudobnejších neprimerane

Návrh zákona z dielne poslancov koalíciej strany SNS sa týka oblasti vzdelávania, pričom primárnym cieľom autorov je oficiálne zavedenie pojmu „netradičná sexuálna orientácia“. Tento pojem by mal pomenúvať súbor myšlienok a názorov týkajúcich sa „netradičných“ sexuálnych orientácií a rodových identít, ktoré má novela za cieľ zakázať akokoľvek propagovať, šíriť alebo podporovať v prostredí škôl a školských zariadení.

To, čo autori klasifikujú ako „tradičné“ má vychádzať z Ústavy SR, v ktorej je manželstvo špecifikované ako zväzok medzi mužom a ženou. Cieľom návrhu zákona je teda zakázať všetko, čo sa vymyká tejto definícii. V prípade porušenia by sa zriaďovateľovi na základe novely udelila **pokuta v stanovnej výške až do 30 000 eur.**

Výsostné „zavedenie zákazu propagácie myšlienok týkajúcich sa netradičných sexuálnych orientácií a rodových identít“ (ako je presne uvedené v návrhu zákona) so sebou nesie veľmi **nebezpečný precedens** určovania, čo je „správne“ („tradičné“) a čo je nesprávne („netradičné“). Netreba zabúdať, že školské prostredie netvoria len zamestnanci škôl a školských zariadení, ale najmä študenti, ktorí by v prípade príslušnosti k „netradičnej“ skupine boli oficiálne charakterizovaní ako „tí nesprávni“. To by viedlo k ďalším negatívnym procesom a k zhoršovaniu už beztak nepriaznivej situácie na školách.

Hodnotenie: Návrh zákona má na základe vyššie uvedeného evidentný negatívny dopad na sexuálne menšiny. Navyše, domnievame sa, že cieľom tohto návrhu zákona nie je pozitívne ovplyvňovať vzdelávací systém a prostredie na školách, ale naopak, vytvárať rozdiely a konflikty medzi skupinami obyvateľov. Z týchto dôvodov **odporúčame tento návrh zákona nepodporiť.**

4. NOVÉ: Návrh skupiny poslancov Národnej rady Slovenskej republiky (Hnutie SLOVENSKO) na vydanie zákona o jednorazovom finančnom odškodnení osôb sterilizovaných v rozpore s právom – prvé čítanie

ČPT: 539

Predmetom zákona je **odškodnenie obetí nútenej sterilizácie**. Návrh nadväzuje na ospravedlnenie vlády v rovnakej veci, vykonané v roku 2021. Pôvodný text legislatívneho návrhu spolukoncipovalo Ministerstvo spravodlivosti aj na báze aktuálnej úpravy Českej republiky v rovnakej veci. Návrh sa v predošlom parlamente dostal do druhého čítania, no nie ďalej. Do nového parlamentu bol opätovne predložený v decembri 2023 a teraz sa do programu zostáva v jemne zmenenej forme.

Návrh sa týka najmä **Rómkov, ktoré podstúpili nelegálnu sterilizáciu medzi rokmi 1966 a 2004**. Zákon definuje sterilizáciu v rozpore s právom pomerne široko, vrátane prípadov, keď de jure existuje súhlas dotknutej osoby so sterilizáciou, avšak súhlas bol vyjadrený pod tlakom, pod vplyvom udalostí alebo pod nesprávnym dojmom.

Suma odškodnenia je určená na úrovni 12 tisíc eur (v predošlom návrhu to bolo 10 tisíc). O odškodnenie môžu požiadať nielen tie ženy, ktoré majú príslušnú dokumentáciu o vykonaní sterilizácie, ale aj tie, ktoré dajú **čestné vyhlásenie** o tomto fakte (a dokumentami nedisponujú). Toto ustanovenie je dôležité najmä vzhľadom na neúplnú dokumentáciu týchto prípadov (dlhý uplynulý čas, strata archívnej dokumentácie, úmyselná obštrukcia zo strany inštitúcií). Odškodnenie je jednorazové a pri príprave žiadosti o neho majú ponúknuť súčinnosť viaceré štátne orgány, vrátane Úradu splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity. Kým však v minulosti malo hrať najdôležitejšiu rolu Ministerstvo zdravotníctva, v novom návrhu je to Ministerstvo spravodlivosti. Ak žiadateľ nedodá zdravotnícku dokumentáciu, MS SR má podľa návrhu požiadať o súčinnosť práve MZ SR.

Zaujímavosťou je zavedenie rodovo vyváženého jazyka, termín "žiadateľka" bol nahradený slovom "žiadateľ".

Hodnotenie: Vzhľadom na skrivodlivosť smerom k ženám, ktoré museli zažiť nútenú sterilizáciu, považujeme tento návrh za dôležitý a vhodný. Preto ho **odporúčame podporiť**.

5. NOVÉ: Návrh poslancov Národnej rady Slovenskej republiky Vladimíry MARCINKOVEJ a Vladimíra LEDECKÉHO na vydanie zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 600/2003 Z. z. o prídavku na dieťa a o zmene a doplnení zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov – prvé čítanie

ČPT: 537

Návrh novely zákona má za cieľ **zmierniť podmienky, za ktorých dôjde k odobratiu prídavku v prípade, že dieťa spácha priestupok**. Aktuálne platný právny stav umožňuje odobratie príspevku a určenie osobitného príjemcu už po prvom priestupku, pričom osobitný príjemca je následne určený na obdobie troch mesiacov. Ak dieťa počas týchto troch mesiacov nespácha ďalší priestupok, prídavok sa vráti pôvodnému poberateľovi. Toto napríklad zahŕňa aj situácie, keď je dieťa pod 15 rokov podozrivé z priestupku. Vo väčšine prípadov k finálnemu rozhodnutiu nedôjde alebo je odkladané, lebo deti pod 15 rokov nie sú priestupkovo zodpovedné.

Novela zákona teda navrhuje zmenu, kde by sa **osobitný príjemca prídavku na dieťa určoval iba v prípade, ak dieťa spácha priestupok opakovane** v nasledujúcich troch mesiacov. Novela zákona by tak prispela k zmierlivejšiemu riešeniu situácií, kde neexistuje úmyselné konanie zo strany dieťaťa, ale aj prípady, kde rodičia plnia svoje povinnosti, no dieťa spácha priestupok neúmyselne.

Návrh zohľadňuje, že **prvý priestupok dieťaťa môže byť jednorazovou nešťastnou deviáciou či náhodou**. Novelou by sa mierne znížilo riziko finančného zaťaženia rodín, ktoré čelia finančným ťažkostiam (mnohopočetné rodiny, samoživitelia, MRK). Každá strata príjmov, vrátane sociálnych dávok, môže ohroziť finančnú stabilitu týchto domácností. Prídavok na dieťa predstavuje 60 eur mesačne a unáhlené odobratie tejto dávky môže mať pre rodinu negatívne následky.

Hodnotenie: Novela navrhuje zmierlivejší prístup k mladistvým páchatel'om priestupkov. Odoberania sociálnych dávok až po opakovanej protizákonnej činnosti zohľadňuje situácie mnohých rodín, pre ktoré je strata takéhoto príjmu bolestivá. Návrh preto **odporúčame podporiť**. Samotný inštitút osobitného príjemcu potrebuje aj širšie zmeny, avšak aj tento návrh vnímame ako krok správnym smerom.

6. NOVÉ: Návrh poslankýň Národnej rady Slovenskej republiky Lucie PLAVÁKOVEJ, Beáty JURÍK a Simony PETRÍK na vydanie zákona, ktorým sa mení zákon č. 600/2003 Z. z. o prídavku na dieťa a o zmene a doplnení zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov – prvé čítanie

ČPT: 527

Návrh zákona upravuje vyplácanie jednorazového zvýšeného príspevku na dieťa. Jedná sa o **jednorazový zvýšený príspevok pre rodičov dieťaťa, ktoré nastupuje do prvého ročníka, vo výške 110€**. V súčasnosti sa vypláca za mesiac september, (rodičia ho teda dostanú v októbri) spolu s bežným prídavkom na dieťa. Navrhovanou zmenou by bolo **vyplatenie v auguste**, za mesiac júl, čo rodičom umožní pokryť výdavky na školské potreby pred začiatkom školského roka, kedy tieto potreby aj reálne vznikajú.

Cieľom tejto zmeny je adresovať **finančný stres, s ktorým sa stretávajú nízkopříjmové rodiny**. Zvlášť ohrozené sú domácnosti s jedným rodičom, z ktorých majorita sú matky samoživiteľky. Skoro polovica z nich je ohrozená chudobou. Náklady pre prváka môžu dosiahnuť až 260 eur, čo sú výdavky pre rodiny, ktoré žijú „z mesiaca na mesiac“, ťažko zvládnuteľné, a preto je včasná finančná podpora dôležitá. Napriek tomu, že ide o drobnú úpravu a existujúca výška príspevku nepokrýva všetky náklady spojené s nástupom dieťaťa do školy, aspoň budú mať rodiny finančnú podporu v predstihu.

Hodnotenie: Navrhovaná zmena zákona ponúka jednoduché, ale efektívne riešenie. Pozmenenie termínu vyplatenia príspevku čiastočne adresuje nedostatok financií, ktorý môže prísť s výdavkami na školské potreby práve pred začiatkom školy. Preto návrh **odporúčame podporiť**.

7. Návrh poslancov Národnej rady Slovenskej republiky Lucie PLAVÁKOVEJ, Zuzany ŠTEVULOVEJ a Tomáša HELLEBRANDTA na vydanie zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov – prvé čítanie

ČPT: 160

Novela zákona z dielne PS upravuje zákon o pobyte cudzincov s cieľom **umožniť párom rovnakého pohlavia, ktoré uzavreli manželstvo alebo registrované partnerstvo v zahraničí, žiť spoločne na Slovensku**. Aktuálna právna úprava neumožňuje partnerom rovnakého pohlavia

z tretích krajín získať trvalý alebo prechodný pobyt na základe partnerského zväzku s občanom SR, keďže tento zväzok je v rozpore so zákonom o rodine.

Návrh zákona preto zavádza definíciu partnera, ktorá zahŕňa aj manželstvá/partnerstvá párov rovnakého pohlavia uzavreté v tretích krajinách (§ 2 ods. 10. konsolidovaného znenia). Partneri takto definovaní by získali nárok na trvalý pobyt na Slovensku na 5 rokov. Vypúšťa sa aj ustanovenie, ktoré povoľovalo policajtom zamietnuť žiadosť o trvalý pobyt v prípadoch, kedy manželstvo nebolo uzavreté podľa slovenského zákona o rodine.

Predkladatelia argumentujú, že hlavným zámerom tejto novely je eliminácia existujúcich diskriminačných prvkov v legislatíve, ktoré vedú k porušovaniu základných práv a slobôd, a to najmä v oblasti práva na rodinný život. Táto argumentácia je v súlade s podnetom bývalej VOP M. Patakyovej, ktorá upozornila na nesúlad súčasnej právnej úpravy s ústavnými zásadami ochrany súkromného a rodinného života a zákazu diskriminácie³.

Je dôležité zdôrazniť, že návrh zákona sa týka len úpravy pobytových práv a nemá žiadny vplyv na definíciu manželstva v slovenskom právnom poriadku. Jeho cieľom je jednoducho umožniť obom partnerom z párov rovnakého pohlavia, ktoré uzavreli manželstvo/partnerstvo v zahraničí, získať právo na pobyt na Slovensku.

Hodnotenie: Ide o nekontroverznú zmenu, ktorá neuškodí nikomu a sexuálnym menšinám zlepší život. Veríme, že zmena zákona by prispela k odstráneniu diskriminácie a posilneniu práv tejto menšiny, a preto návrh **odporúčame podporiť**.

8. Návrh skupiny poslancov Národnej rady Slovenskej republiky na vydanie zákona, ktorým sa mení zákon č. 600/2003 Z. z. o prídavku na dieťa a o zmene a doplnení zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov – prvé čítanie

ČPT: 252

Pôvodnou intenciou zákona 600/2003 Z.z. o prídavku na dieťa bolo priniesť 200 EUR na dieťa do každej rodiny a tým pomôcť rodinám zasiahnutým pandémiou COVID-19 a krízou vyvolanou vojnou na Ukrajine. Týchto 200 EUR bolo rozdelených na dve časti: 140 EUR ako daňový bonus a 60 EUR formou zvýšenia detských prídavkov. Predmetom tohto návrhu zmeny zákona je a) **zvýšiť prídavok na dieťa tak, aby bol 100 EUR**, b) posunúť platnosť prechodného ustanovenia.

³ TASR, 29. 6. 2022 - "[Ústavný súd preskúma ústavnosť zákona o pobyte cudzincov](#)"

Dôvodom prvej časti, t.j. zvýšenie prídavku na dieťa, je fakt, že si predkladatelia uvedomujú, že nie všetci rodičia detí dosiahli na daňový bonus 140 EUR v plnej výške. Najmä najchudobnejší, nepracujúci, pracujúci na skrátenej úväzok, ženy na materskej alebo rodičia v neúplných rodinách mali tento daňový bonus krátený alebo naň nedosiahli vôbec. Preto je potrebné zvýšiť prídavky na dieťa, keďže na tieto majú nárok všetci rodičia.

Druhou zmenou je posunutie platnosti prechodného ustanovenia, keďže terajšia úprava daňového bonusu platí len do 1.1.2025. Posunutím na júl 2024 sa zabezpečí, že z nej budú mať výhodu všetci rodičia, a to skôr ako v k 1.1.2025.

Hodnotenie: Úprava adresnosti a adekvátnosti výšky detských prídavkov je vítanou zmenou. Zlepší sa tak dosah, ako aj efektívnosť vyplácaných finančných prostriedkov a to **najmä pre najviac ohrozené skupiny**. Je na škodu vecí, že predkladajúca skupina poslancov si tieto nedostatky všimla a rozhodla zmeniť, až keď už nenesú zodpovednosť za **dopady tejto potrebnej zmeny na náklady štátneho rozpočtu**. Opatrenie napriek tomu **odporúčame podporiť**, aj keď si plne uvedomujeme, že je to nerealistické.

9. Správa o činnosti verejného ochrancu práv za rok 2023

ČPT: 222

Správa VOP za rok 2023 predstavuje rozsiahly, vyše 240-stranový dokument, ktorý analyzuje vyše sto podnetov a nachádza **91 porušení základných práv**. Tieto prípady sa často týkajú aj rôznych menšinových tém, od policajných zásahov voči Rómom, cez vzdelávanie ukrajinských detí, až po tranzície transrodových osôb. V tejto analýze bude v krátkosti priblížených zopár prípadov:

Mnoho podnetov sa týkalo práve **rómskej národnostnej menšiny**. Správa okrem iného kritizuje karanténizáciu osady Glejovka v Pezinku (s. 28), segregáciu rómskych detí v školstve (s. 139) alebo chýbajúci mechanizmus odškodnenia násilne sterilizovaných rómskych žien (s. 39). Čo sa týka stretov polície s Rómami, spomína sa policajný zásah voči Rómom z Milhosti (s. 24), ktorý bol kritizovaný za použitie neprimeranej sily a nedostatočné dokumentovanie zásahu. Ombudsman odporučil disciplinárne opatrenia voči zúčastneným policajtom. Naopak, údajné napadnutie maloletých detí policajtom v Krompachoch alebo policajný zásah voči skupine Rómov v Bardejove (s. 26) nevyústili v zistenie porušenia práv, primárne kvôli chýbajúcim dôkazom a nedostatočnému vedeniu úradných záznamov. Ombudsman odporučil zlepšenie dokumentácie a vyhodnocovania použitia donucovacích prostriedkov.

Taktiež bol zdôraznený nedostatočný prístup k vzdelávaniu pre **deti odídencom z Ukrajiny** zo strany štátu (s. 142). Ombudsman odporučil právne zabezpečiť povinnú školskú dochádzku pre tieto deti a lepšie monitorovanie ich vzdelávacieho statusu.

Jediný bod správy, kde sa spomínajú sexuálne menšiny, je kritika zrušenia odborného usmernenia týkajúceho sa **tranzície** (s. 131). VOP nazýva tento krok regresom, keďže usmernenie bolo zrušené v úplnosti, bez diskusie a bez náhrady. Ombudsman zdôrazňuje

dôležitosť jasnej právnej úpravy, ktorá by zabezpečila transparentné a predvídateľné fungovanie procesu právnej tranzície.

Hodnotenie: Hoci nejde o právne záväzný dokument, v správe sa nachádzajú závažné zistenia o porušení základných práv menších a zraniteľných skupín. Z úcty k inštitúcii VOP a k obetiam samotným **odporúčame správu vziať na vedomie**.